

Tíðin eggjar til økt medvit

Hanus Andreassen, rithøvundur

Av tí at tær síðstu reglurnar í greinini hjá Hanusi Andreassen í leygardsblaðnum - Latið haldakoppin standa - prenta seinasta brotið í greinini um aftur og biða lesarar og høvund orsakað mistakið

Alt talar fyri, at tað er rætt at fremja eitt slíkt stig nú. Bæði tann økta vælferðin og tann vaksandi listaligi kreativiteturin - innan fyri tónleik, myndlist, sjónleik og bókmentir - í okkara merkiliga mótsagnarika samfelag eggja til størri mentanarpolitiskt medvit og stórsinni. Skerjingin fyrst í 90'árunum var úrslið av eini kreppestøðu. Henda støða er nú so mikið linkað, at vit eiga at hava ráð til nýhugsan.

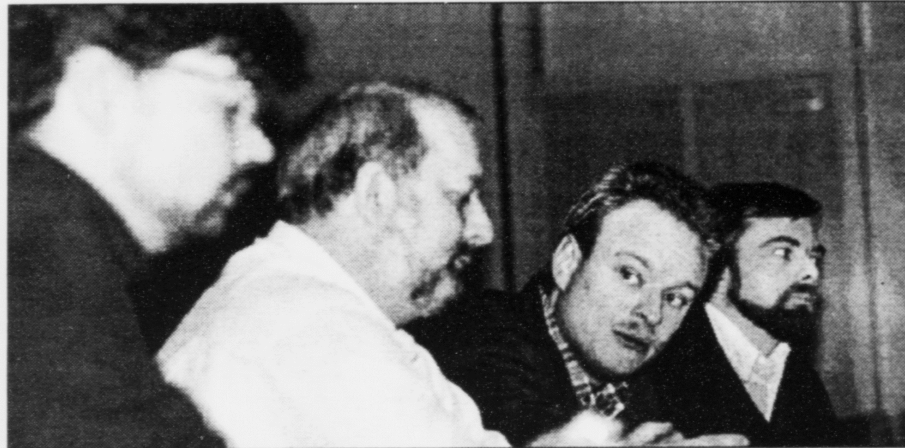
Onkur hevur nevnt, at listafólk eiga at sleppa undan skatti. Persónliga taki eg ikki undir við hesum sjónarmiði. Tað kann kanska vera rætt í summum førum at seta í verk skattalætta fyri ávísar samfelagsbólkar. Men høvudssjónarmiðið má vera, at allir borgarar gjalda skatt.

Hinvegin er tað tingvinnu til heiðurs at varðveita eina upphædd til listafólk, sum - samstundis sum hon ger stórt gagn - hóast alt ikki er størri enn tann árliga samýsingin til eina tingnevnd.

Okkara valdu kallmenn og kvenmenn hava fyrr víst ábyrgd og skynsemi í mentamállum. Brúk er fyri nýhugsan. Men haldakopparnir - teir smáu og teir stóru - eiga at sleppa at standa.

Hanus Andreassen

ÁBYRGDARLÓG FYRI ÚTVARP OG SJÓNVARP

Galdandi lóggáva hevur bert ábyrgdarreglur fyri bløðini. Hetta skal broytast, heldur lögmaður

Ábyrgdarlógin fyri føroyskar fjølmiðlar er bert galdandi fyri bløðini. Hetta heldur landsstýrið ikki vera rætt. Við kongaligari fyriskipan er uppskot um nýggja fjølmiðlaábyrgdarlóg lagt fyri tingið. Serliga nú einkarrætturin er tikin av er neyðugt við etiskum reglum, heldur lögmaður

EIRIKUR LINDENSKOV

At stríð kann vera millum fjølmiðlar og politikarar fingur vit at sanna herfyri, tá lögmaður kravdi umbering frá sjónvarpstjóranum í sambandi við viðgerð sjónvarpsins av málinum um ítrottarveiddingina.

Hetta málið endaði kortini við, at sjónvarpið kom við umbering og viðgækk, at tey høvdu lagt Sámali Petur í Grund orð í munin,

sum hann ikki hevði sagt.

I samband við hetta kjakið boðaði lögmaður frá, at uppskot um nýggja fjølmiðlalóg fór at koma í tingið fyrsta dagin.

Uppskotið er komið í tingið og hevur verið til fyrstu viðgerð.

Men tað er ikki eitt uppskot um nýggja fjølmiðlalóg - men eitt ríkislógtarmáli um eina fjølmiðlaábyrgdarlóg.

Bert galdandi fyri bløðini

Galdandi fjølmiðlalóg er frá 1938, men er broytt eitt sindur í 1969. Lógin fevnir bara um bløðini og ongar reglur eru í lógini um elektronisku fjølmiðlarnar, sum eitt nú útvarp og sjónvarp.

I viðmerkingum til uppskotið sigur landsstýrið, at í galdandi fjølmiðlaág er revsivæðing ábyrgdarreglur fyri tað, sum kemur á prent hjá blaðstjóranum, men í ávís-

um førum kann rithøvundurin, um hann er nevndur, koma undir ábyrgdina. Annars hevur blaðstjórin tað objektivu ábyrgdina.

Lógin frá 1938 fevnir sum sagt ikki um útvarp og sjónvarp, so eingin hevur tað objektivu ábyrgdina av tí, sum sent verður. Galdandi er tí bara vanligar revsivæðingar ábyrgdarreglur, t. v. s. at tey, sum hava medvirkað í við at gera sendingina, kunnu koma undir

revsivæðing eftir vanligum reglunum í revsilógini.

Eftir nógaidandi lóg kann ein, sum metir seg raktan figgarliga ella persónliga av onkrum, sum er skrivað í prentaðu fjølmiðlunum, í ávísam førum krevja, at blaðið kemur við eini rættleiðing, og kann um neyðugt kera til eina fjølmiðlanevnd. Tilíkar reglur eru ikki galdandi eftir lógini fyrir elektroniskar fjølmiðlar, sum sostatt ikki hava nakra skyldu til (eftir verandi lóg) at koma við rættleiðingum.

Neyðugt, nú einkarrætturin er tikin av

Hetta lógarøki er felagsmál og í Danmark er komin nýggja fjølmiðlalóg nr. 348 frá 5. juni 1991 sum er broytt við lóg nr. 1065 frá 23. desember 1992, § 79. Lógin kann eftir § 59 setast í gildi í Føroyum við kongaligari fyriskipan við neyðugum broytingum vegna serligar føroysk viðurskipt.

Eftir nýggju fjølmiðlalógini eru eins ábyrgdarreglur galdandi fyrir allar fjølmiðlar, bæði viðvíkjandi revsing og endurgjaldsábyrgd.

Eftir nýggju lógini er eisini álagt fjølmiðlunum at nýta góðan fjølmiðlasíð, t. v. s. at vísa etiska ábyrgd. Klagur um ikki at hava hildið etiskar reglur kunnu eisini kærast til fjølmiðlanevndina.

Einkarrætturin hjá elektronisku fjølmiðlunum er tikin av og er tað tí meira neyðugt enn áður við fjølmiðlalóg, heldur landsstýrið sum leggur afturat, at figgarligar kostnaðir fyrir landskassan ikki stendst av uppskotinum.

Skulu heldur hava føroyska fjølmiðlalóg

Tingmenn vilja hava eina føroyska lóg fyrir fjølmiðlar, men lögmaður sigur, at tað hevur skund at fáa lógina samtykt - serliga nú einkarrætturin hjá útvarpi og sjónvarpi er tikin av

EIRIKUR LINDENSKOV

Orðaskiftið á tingi um fjølmiðlaábyrgdarlógina var ikki av teimum heilt drúgvu, og tingmenn tóku sum heild undir við at reglur skuldi gerast fyrir elektronisku fjølmiðlarnar eisini.

Marita Petersen úr Javnaðarflokkinum vísti á, at tað mugu verða greiðar reglur. Men hon helt ikki, at landsstýrið hevði gjørt sær so stóran ómak við at tillaga lógina til føroysk viðurskipt - og hon vísti eisini á vandarnar við at samtykja eina danska lóg.

- Eg vænti, at tað verður seinur dagur, áðrenn vit fara í Fólkatíngið fyrir at broyta eina slíka lóg, segði hon, og vísti á, at málið vendar á høvundinum. Hon helt, at vit heldur áttu at gjørt eina føroyska fjølmiðlalóg.

Hon vísti eisini á okkurt ivasamt í lógaruppskotinum. Eitt nú á danska tekstin, at tað m. a. stendur »her í landets«. Hon spurdi, hvat tað í veruleikanum merkti -

í Føroyum ella í Danmark, tí lógin er dansk!

Eisini vísti hon á, at Blaðmannafelagið verður nevnt Færøernes Journalistforbund og at útvarp og sjónvarp verða nevnd á danskt, samstundis sum Fróðskaparsetrið ikki verður nevnt universitet, sum tað í veruleikanum er. Marita Petersen spurdi eisini, hvat landsstýrið hugsaði um tað, sum sjónvarpstjórin segði um, at vit ikki høvdu nógv fólk at menna eina fjølmiðlakernevnd.

Lögmaður gav Maritu Petersen rætt í hesum, og helt tað eisini vera óheppið, at orðingarnar ikki vóru heilt beinar. Hann lovaði, at hann skuldi bera boðini viðari, og væntaði ikki, at nakar trupulleiki fór at vera at fáa hetta í rættlag.

Signar á Brúnni undraðist á, at málið um fjølmiðlalóg ikki lá hjá landsstýrismanninum í mentamállum, eins og útvarp og sjónvarp, men hjá lögmanni, sum hann helt vera meira nærliggjandi, tá

ÚF og SVF eru so nær knýtt at hesum máli. Hann vísti eisini á eitt álít frá 1990, har mælt varð til í fyrsta umfari at nýta dansku fjølmiðlaábyrgdarlógina og síðan at gera eina føroyska. Hann spurdi eisini lögmann, um landsstýrið hevur umrøtt, at gera hetta málið til føroyskt sermál.

Eisini hann vísti á, at málið ikki er serliga væl gjøgnumarbeiðt. Hann helt tað vera løgið, at viðmerkingarnar hjá ÚF og SVF vóru tvey ára gamlar.

- Hví verða hesir stovnar ikki spurdir enn einaferð. Tað er so nógv hent síðan 1995 - eitt nú er einkarrætturin tikin av, vísti Signar á Brúnni á.

Hann vísti eisini á, at hann var samdur við Maritu Petersen í tí, at vit eiga at gera eina føroyska lóg fyrir fjølmiðlarnar - men at lóg-gávan um útvarp og sjónvarp eigur at gerast fyrst.

Ernst Hansen úr Verkamannafylkingini í samgongu vísti á, at vit ikki bara

kunnu siga, at vit skuldu gjørt heimaarbæið betri.

- Tað hendir so nógv rundan um okkum, og vit kunnu ikki fylgja við í øllum, segði hann og vísti á, at hann tók undir við landsstýrinum.

Lögmaður takkaði serliga Maritu Petersen og Ernst Hansen fyrir teirra viðmerkingar, sum hann helt vera konstruktivar.

Hann vísti eisini á, at orsökini til at lögmaður nú umsitur málsøkið er, at hann júst hevur tikið yvir lógarmál. Hann helt ikki, at tað var nakað at biða við at fáa lógina lagda fram havandi í huga, at galdandi lóg er frá 1938 - og at hon bara var galdandi fyrir bløðini.

Hann vísti eisini á, at Grønland hevur samtykt júst somu lóg við teirra tilfalingum. Lögmaður helt eisini, at tá nú einkarrætturin er tikin av, er tað enn meira neyðugt við eina ábyrgdarlóg. Hann vísti eisini á, at hóast lógin er dansk, so mugu vit hava okkara

egnu kærnevnd, tí tann danska kann ikki brúkast í hesum sambandi.

Nevndin hevur áttu limir, sum verða valdir fyrir fyra ár - formaðurin skal vera lögfrøðingur. Nevndin skal á hvørjum ári gera eina almenna ársfrágreiðing - og landsstýrið rindar einki fyrir hetta arbeiðið - tað gera danir, upplýsti lögmaður. Nevndin er sjálvstøðug, men kann sjálvandi hava samskipt við dansku nevndina, upplýsti lögmaður.

Viðvíkjandi vitnissskylduni hjá tíðindafólki vísti lögmaður á, at hetta er ein onnur lóg, og situr nevnd og arbeiðir við hesum máli.

At enda vísti lögmaður á, at íslenska blaðmannafelagið hevur sjálfvilt gjørt sínar etisku reglur, og at tey tiskil ikki hava slíka ábyrgdarlóg har.

- Hetta kundu føroysk fjølmiðlafólk kanska lært nakað av, heldur lögmaður.